

Läsfrämjande arbete i grundskolan

Vad kan det vara, behövs det och varför?

Catarina Schmidt, Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping

Läsfrämjande

Vad är det?

Insatser/projekt

**Sagostunder
Bokcirklar
Läslovsaktiviteter etc.**

I bibliotekets lokaler utanför skoltid

**Läsfrämjande insatser i
folkbibliotekens regi**

**Boktips
Författarbesök etc.**

I samverkan med grundskolan

(Schmidt, 2015, 2016, 2020, 2021)

Presentera böcker och genom det
främja läslust

Läsa högt, dramatisera och
musicera berättelsens slut – vidga
vad det är att läsa

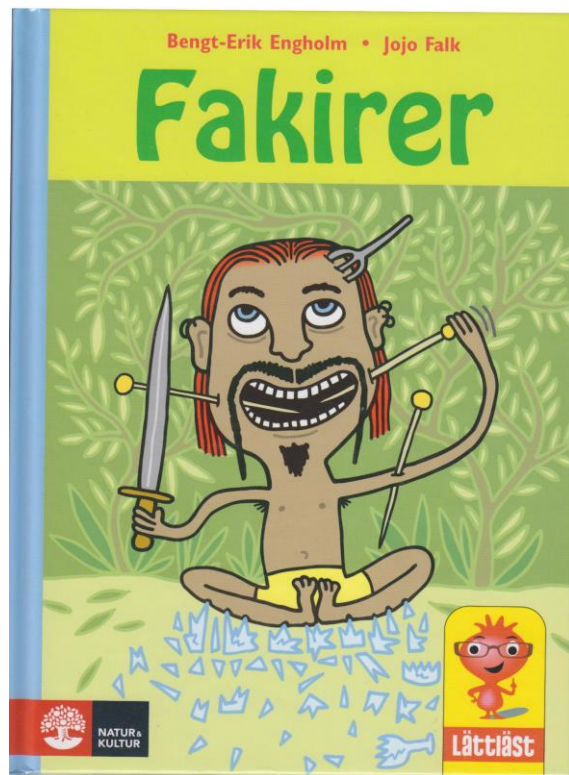
Följeforskning läsfrämjande

Folkbibliotek i samverkan med grundskolan

6 bokprat årskurs 2 (observationer och intervjuer)

Kulturakuten fritidshem, elever 9-10 år, (observationer och intervjuer)

”Jag lånade den boken om en kille, en fakir”

- Presenterar, håller upp och visar bokens framsida, talar om karaktär, handling, dilemma alternativt läser ett stycke
- Ställer korta frågor till barnen, lyssnar, nickar och fortsätter med nästa och nästa bok
- Följs av boklån med möjlighet till individuellt stöd
- Följs av individuell läsning i klassrummet och/eller läsning hemma

Barns röster – glädje och nyttoperspektiv

”de berättar om böcker”

”annars man kanske inte visste att de böckerna fanns”

”jag tror jag kommer börja läsa mycket nu”

”man behöver kunna läsa för att göra allting typ”

”Tänk om man får ett brev och ska vinna 2000 kronor och inte kan läsa!”

”det är för att förstå mer ord och kunna välja jobb”

”när man går i högre klasser då ska man klara nationella proven”

Interaktiv högläsning

- Direkt gestaltning - eleverna görs delaktiga
- Mot berättelsens dilemma
- Hur fortsätter berättelsen?
- Dialog och gestaltning genom musicerande eller dramatiserande
- Improviserad gestaltning där musik och drama varvas
- Alla elever synliggörs på något sätt i relation till den lästa bokens innehåll

Barns röster – glädje och medvetenhet

“man blir glad av att vara med”

“vi får fortsätta med berättelsen och visa hur den slutar och göra det med musik eller med teater”

“det är några som inte är jättebra”

”det är många som har blå men de flesta har röd, jag har grön”

Läsfrämjande

Behövs det och varför?

Slutsatser – Bokprat/Kulturakuten

- Två framträdande synsätt: *att kunna läsa* vs *att läsa med lust*
- Snävhet vad gäller andra genrer än fiktion, andra språk än svenska (och också andra format än det tryckta formatet).
- Det läsande barnet som en individuell läsare.
- Behov av ett mer vidgat synsätt där praktiker som stöder läskunnighet integreras med praktiker som stöder positiva upplevelser av att läsa.
- Behov av samtal om samt bearbetning av innehåll i barnlitteratur.

Skolinspektionens granskning 2021-22

- 25 grundskolor, årskurs 4-6
- Läsfrämjande via undervisning i ämnet svenska
- Strategiskt läsfrämjande på skolnivå
- Digitala medier och verktyg kopplat till läsning i klassrummet

Slutsatser

- Initiativ från enskilda lärare
- Övergripande strategier saknas (rektors roll/ansvar betonas)
- Synsättet att “läsning är en prioriterad aktivitet som ska ske på ett läsfrämjande sätt” saknas
- Samlad bild av elevers läsvanor/läsintresse saknas
- Samverkan med skolbibliotek behöver stärkas
- Elevers samtal kring läsning behöver stärkas
- Läsfrämjande minskar i takt med elevernas stigande ålder
- Böcker vs digitala medier

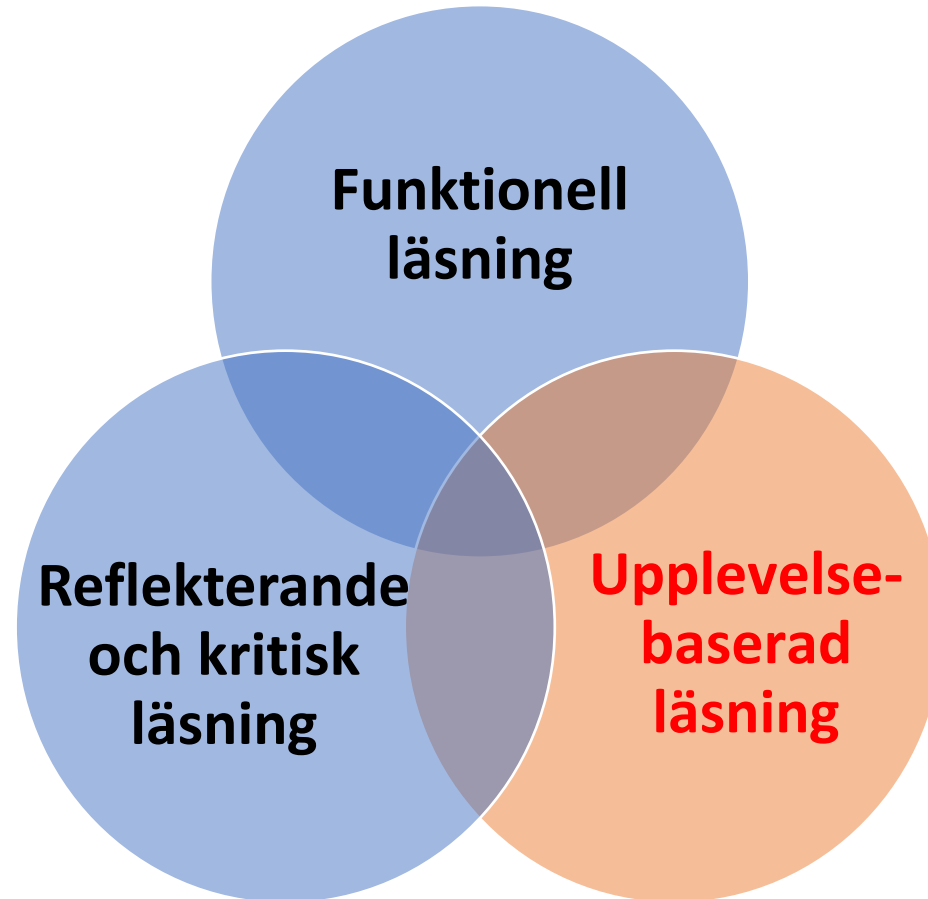
Då, nu och framöver

- Avsaknad av samtal och bearbetning kring litteratur (Ewald, 2007; Schmidt, 2013)
- Fokus på lästräning (Schmidt, 2013; Skoog, 2012)
- Läsintresse minskar (Nordlund & Svedjedal, 2020)
- Socioekonomisk bakgrund påverkar
- Skillnader mellan pojkar och flickor (gruppnivå)
- Hur skulle barns läspraktiker kunna se ut?

Läsfrämjande i grundskolan

ULF-projektet *Stärka språk och positiva läsvanor – vidga möjligheterna för dialogisk högläsning, 2021-22*

Barns och ungas läspraktiker

(Schmidt, 2018, 2021, kommande)

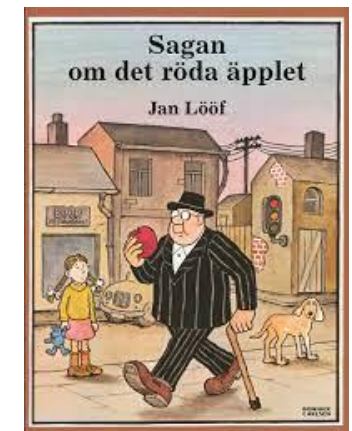
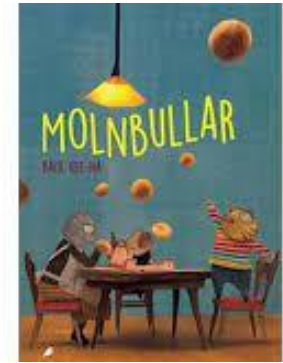
Språk- och kunskapsutvecklande förhållningssätt i undervisning

- Eleverna får möta språk och skriftspråk i sammanhang där ämnesinnehållet görs **begripligt och används** i deras egen kommunikation.
- Språkanvändning där elever blir **delaktiga** och där språkets formella aspekter successivt integreras.
- Utgångspunkt i det en elev **kan just nu**.

(Cummins, 2001)

Tillvägagångssätt

- Dialog och reflektion som grund för att pröva teorigrundad undervisning
- 3 bilderböcker och 3 interventioner
- Konkreta förslag till lektionsupplägg – att förändra, utveckla, anpassa till den aktuella elevgruppen – teorigrundad undervisning

Möta texten (Langer 2011, 2017)

- Komma in i berättelsen
- Vara i berättelsen
- Röra sig genom berättelsen
- Tänka om vad som kan hända i berättelsen
- Lämna berättelsen och göra något nytt (transformation).

Meningserbjudanden

- Regn och moln
- Bakar molnbullar
- Smakar molnbullar
- Pappa stressad
- Svävar fram över staden
- Om du får en molnbulle i din hand?

Delaktighet,
kommunikation kring
innehåll där du får visa
dig själv, investera av
din identitet

2021
Vi bakade molnbullar
Vi tog en skål
Vi la försiktigt i mjölet
Sedan smulade vi i jästen
Efter det hällde vi i mjölken och smörret
Vi hällde i sockret och saltet och vi knäckte i ägget
Vi arbetade degen smidig
Rullade bullarna i 45 minuter
Efter det ställde vi dem i ugnen
Vi tror att molnbullar smakar gott och underbart

Freitag 12 februari 2021
Kayan och Blåul

Vi bakade molnbullar
Vi tog fram en skål
Vi la försiktigt i mjölet i skålen
Sedan smulade vi i jästen
Efter det hällde vi i mjölken och smörret
Vi hällde i sockret och saltet och vi knäckte i ägget
Vi arbetade degen smidig
Rullade bullarna i 45 minuter
Efter det ställde vi dem i ugnen
Vi tror att molnbullar smakar gott och underbart

Vi rörde och rörde och rörde
Vi knådade
Vi rullade runda bullar
Vi tror att molnbullar smakar smaskigt och delikat

Klass 1A har bakat molnbullar

Vi tog en skål
Vi la i mjölet
Vi la i smörret
Vi smulade i jästen
Vi hällde i mjölken och smörret
Efter det tog vi fram en träslev och rörde
Vi hällde i sockret, saltet och kardemumman
Vi rörde och rörde
Vi hällde i mjölet och knådade degen
Vi rullade runda bullar
Jag tror att bullarna smakar gott och underbart

Freitag 12 februari 2021
Dennis och Janna

Vi bakade molnbullar
Vi tog en skål och la försiktigt i mjölet
Efter det smulade vi i jästen
Sedan hällde vi i mjölken och smörret
Efter det hällde vi i sockret och saltet
Sedan la vi kardemumman
Vi tror att molnbullar smakar mumsigt och underbart

Freitag 12 februari 2021
Håkan och Delet

Molnbullar
Vi tog fram en skål
Vi la försiktigt i mjölet i skålen

Baka molnbullar

1. Ta fram en skål.
2. Lägg försiktigt i mjölet.
3. Smula i jästen.
4. Häll i mjölken.
5. Häll i smörret.
6. Ta fram en träslev.
7. Rör ut jästen.
8. Häll i sockret.
9. Häll i saltet.
10. Häll i kardemumman.
11. Knäck i ägget.
12. Rör och rör och rör.
13. Häll i mjölet.
14. Arbeta degen smidig.
15. Å hej å hä.
16. Knåda till en deg.
17. Rulla runda bullar.
18. Lägg på en plåt.

19. Jäs i 45 minuter.

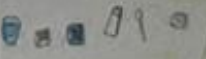
Freitag 12 februari 2021
Håkan och Delet

Vi bakade molnbullar
Först plåstade vi fram en skål
Vi la försiktigt i mjölet
Sedan smulade vi i jästen
Efter det hällde vi i mjölken och smörret
Vi tog fram en träslev och rörde ut jästen
Vi hällde i sockret, saltet och kardemumman
Vi hällde i mjölet och arbetade degen smidig
Vi knäckte degen
Vi rullade runda bullar
Vi jäsade degen i 45 min
Vi tror att molnbullar smakar fantastisk och underbart

Freitag 12 februari 2021
Håkan och Delet

Vi bakade molnbullar
Vi tog en skål och la försiktigt i mjölet
Vi smulade i jästen och hällde i mjölken och smörret
Vi hällde i sockret, saltet och kardemumman
Vi knäckte i ägget och rörde ut jästen
Sedan tog vi mjöl och kardemumman smidig
Efter det rullade vi runda bullar
Bullarna jäsade i 45 minuter
Efter det ställde vi dem i ugnen
Vi tror att molnbullar smakar fantastisk och underbart

Freitag 12 februari 2021
Håkan och Arba

Vi bakade molnbullar
Vi tog fram en skål
Vi la försiktigt i mjölet
Sedan smulade vi i jästen
Efter det hällde vi i mjölken och smörret
Vi hällde i sockret, saltet och kardemumman
Vi knäckte i ägget och rörde ut jästen
Sedan tog vi mjöl och kardemumman smidig
Efter det rullade vi runda bullar
Bullarna jäsade i 45 minuter
Efter det ställde vi dem i ugnen
Vi tror att molnbullar smakar fantastisk och underbart

Pappan är stressad för att han vill äta molnbullar.
Pappan är stressad för att han inte hinna äta molnbullar till frukost.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Pappan är stressad för att han inte vill äta molnbullarna så frysa i mammas mage.
Pappan är stressad för att bilen är trasig.
Pappan är stressad för att han kollade för mycket på tv.

Pappan är stressad för att barnen älskar.
Pappan är stressad för att han ska missa bussen.
Pappan är stressad för att hans kollega ska bli arg på honom.

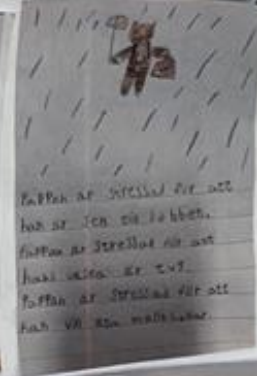
Pappan är stressad för att han sovit sent och han drack öl och åt kakor på natten.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Pappan är stressad för att han är sen till jobbet.
Pappan är stressad för att han måste hitta bilen.

Jag får
en molnbulle
i min hand ...

fredag 5 mars 2021

Jag får en molnbulle i min hand
Den är tung
Den doftar som vabicka kullar
Den smakar som sommarlov
Plötsligt börjar jag flyga från marken
Jag ser alla barnen under mig
Jag flyger längre och längre bort
Var är jag?
Jag har hamnat i rymden
Det är kallt
Jag hör ingenting det är tyst
Jag ser månen och stjärnorna
Jag hoppar på planeterna
Jag känner mig skön och fri

fredag 5 mars 2021
Janne

Jag får en molnbulle i min hand
Den är lätt och lätt
Den doftar blommor
Den smakar mumsigt
Plötsligt börjar jag sväva
Jag svävar längre och längre bort
Jag ser fina parker
Var är jag?
Jag har hamnat i Libanon
Jag ser god mat. Och det luktar gott
Jag hör många människor på en restaurang
Jag känner mig cool som flyger i luften

fredag 5 mars 2021
Ayman

Jag får en molnbulle i min hand
Den är lätt
Den doftar av jordgubbar och vandy
Den smakar fantastiskt
Plötsligt börjar jag
Jag svävar stå och vänta på mej
Jag har hamnat
och längre bort

fredag 5 mars 2021
Mab

Jag får en molnbulle i min hand
Den är lätt
Den doftar mycket vandy
Den smakar kallt
Plötsligt lyfter jag från Färdö och ut ur
Jänklåpan
Jag ser en stor strand
Var är jag?
Jag har hamnat på Hawaii
Jag ser hawaiiska barn
Jag hör många barn som leker i havet
Jag smakar med delfröarna i vutnet
Jag känner mig som fisk

fredag 5 mars 2021
Ahl

Jag får en molnbulle i min hand
Den är stor och tung
Den doftar som choklad
Den smakar som vanyglass och jordgubbar på
sommaren
Plötsligt börjar jag att sväva i luften
Jag ser att jag lämnar Färdö
Jag svävar längre och längre bort
Var är jag?
Jag har hamnat i Indien
Jag leker med indiska barn
Jag hör mycket trafik, det går ut i örnen

torsdag 11 mars 2021
Aamin

Jag får en molnbulle i min hand
Den är stor och tung
Den doftar kallt
Den smakar kallt och mumsigt
Plötsligt börjar jag att sväva
Jag ser mitt hus och skolan
Jag flyger längre och längre bort
Jag ser sand
Var är jag?
Jag är i Pakistan
Jag ser stora hus med fina färger
Jag hör bilar och en bebis som gråter
Jag träffar en ny kompis
Vi blir vänner
Jag känner mig varm i hjärtat

fredag 5 mars 2021
Hanna

Jag får en molnbulle i min hand
Den är jätterov och tung
Den doftar som mjölk
Den smakar som smetkullar
Plötsligt börjar jag att sväva runt jorden
Jag ser en massa människor
Jag svävar längre och längre bort
Var är jag?
Jag har hamnat i Afrika
Jag ser många djur. Zebra, lejon och källan
Jag hör människor som springer utkastade
Jag känner mig fri, det känns som jag är

fredag 5 mars 2021
Sharon

Jag får en molnbulle i min hand
Den är tung och stor
Den doftar vandy, choklad och jordgubbar
Den smakar fantastiskt
Plötsligt börjar jag sväva
Jag ser Färdöskolan
Jag svävar längre och längre och längre bort
Var är jag?
Jag har stora björnar
Jag har hamnat i Ryssland
Jag hör ramar och järntråd i skogen
Jag lägger och bilar mig i ett träd
Jag känner mig cool

fredag 5 mars 2021
Amin

Jag får en molnbulle i min hand
Den är tung
Den doftar vandy och jordgubbar
Den smakar som vandy med blommor
Plötsligt börjar jag
Jag ser många människor
Jag svävar längre och längre bort
Var är jag?
Jag har hamnat i Libanon
Jag ser många och stora hus
Jag hör många människor
Jag känner mig varm i hjärtat

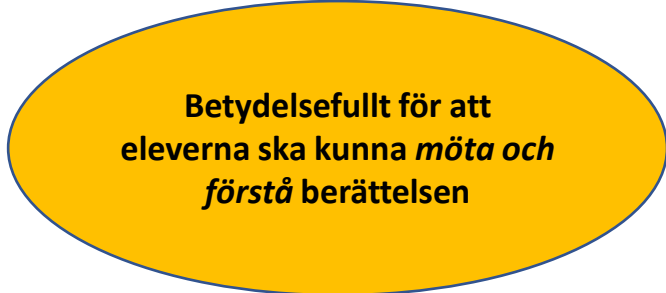
fredag 5 mars 2021
Elias

Jag får en molnbulle i min hand
Den är lätt
Den doftar blommor
Den smakar vandy
Plötsligt börjar jag sväva
Jag ser hela jorden
Jag flyger längre och längre bort
Var är jag?
Jag hamnar i Brasil
Jag ser alla fina hus
Jag hör musik och dans
Jag flyger ner till min mamma och
min bror
Jag känner mig glad

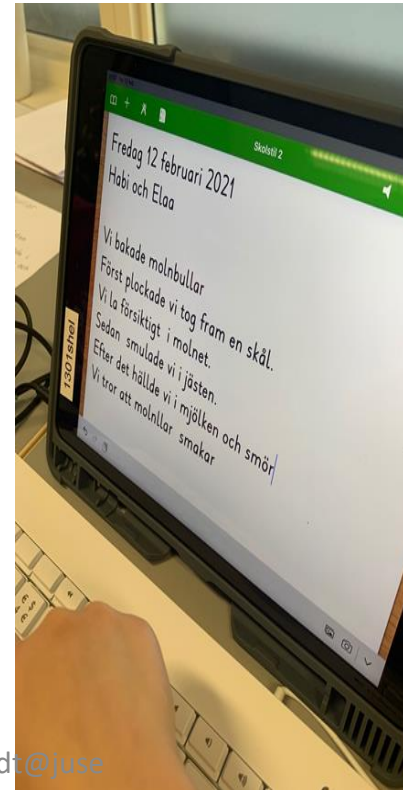
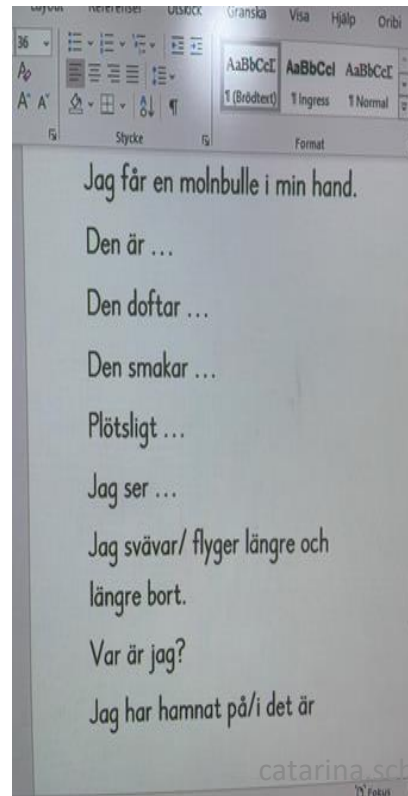
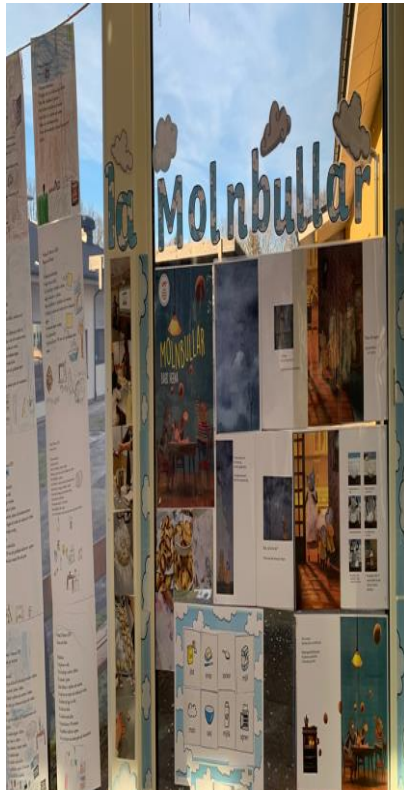
Elevaktiv undervisning genom meningsskapande resurser

- Sinnlighet och kroppslighet
- Fantasi och lek
- Rörelser och gester
- **Upprepande av ord, fraser, hela meningar**
- Textskapande (samtal, tredimensionellt skapande/bildskapande, skrivande)
- Viktigt komma nära, kunna se – användandet av digital teknologi där bilder och skriven text synliggörs/förstoras/förstärker mötet

Betydelsefullt för att
eleverna ska kunna *möta och*
förstå berättelsen

- Vi anpassar undervisningen så att eleverna förstår innehållet och samtidigt får möjlighet att utveckla språket (Carina, Taylor, årskurs 1, Råslättskolan)
- "Vi förtydligar och förstärker istället för att förenkla!" (Carina, Taylor, årskurs 1)

An open book is shown from a low angle, with the pages fanning out. The left side of the book is in deep shadow against a black background, while the right side is brightly lit against a white background. The text is positioned on the white side of the book.

*“Nu vet barnen hur
man pratar om
litteratur”*

**Funktionell
läsning**

**Reflekterande
och kritisk
läsning**

**Upplevelse-
baserad
läsning**

Dialogisk högläsning i förskoleklassen och årskurs 1 "Jag tycker att molnbullen smakar delikat"

Dialogisk högläsning i för- skoleklassen och årskurs 1: "Jag tycker att molnbullen smakar delikat"

Volym 10, nummer 1, 2022

Referens: Forskning om undervisning och lärande, vol 10, nr 1, s. 78-99
Författare: Catarina Schmidt, Sara Hvit Lindstrand
Publiceringsdatum: 2022-06-15

Bidraget utgår från ett forskningsprojekt som använder bilderboken som en utgångspunkt för språk- och kunskapsutvecklande samt litteraturdidaktisk undervisning. Artikeln utgår från en klass i årskurs 1 och den undervisning som iscensattes kring bilderboken *Molnbullar*. I artikeln undersöks vad som kännetecknar undervisningen samt dess betydelse för elevernas språkutveckling och möjliga möte med berättelsens innehåll. De empiriska data som analyserats består av en transkriberad fokusgruppsintervju med lärarna, lärarnas skriftliga reflektioner och dokumentation av undervisningen samt fotografier av det som eleverna producerat. Resultatet belyser sammantaget att eleverna kommer nära bilderbokens innehåll via sinnlighet och kroppslighet, som när de skapar ljud som låter som regnet som faller i bokens början, samt genom upprepning av språk, rörelser och gester. Slutligen framkommer textskapande genom resurser som samtal, bild och skrift, som viktigt för att eleverna ska ta till sig bilderbokens innehåll och göra kopplingar till sitt eget liv samtidigt som de utvecklar sitt språk.

av
Catarina Schmidt & Sara Hvit Lindstrand

Nyckelord: delaktighet, dialogisk högläsning, kroppslighet och sinnlighet, möta berättelsen, språkutveckling

Dialogic Reading Aloud in Preschool Class and Grade 1: "I think the cloud bun tastes delicious"

Abstract

This contribution draws on a research project using the picture book as a starting point for scaffolding language and knowledge development, and possible pedagogical approaches for drawing on literature in classroom practices. The article focusses on a Grade 1 class and the teaching and learning that were designed using the picture book *Molnbullar* (Cloud Buns). In the article, it is investigated what characterizes this teaching and learning, and its meaning for the pupil's language development and possible encounter with the content of the story. The analyzed empirical data consist of one transcribed focus group interview with the teachers, their written reflections and documentation of the lessons, and photographs of what the pupils produced. The result shows that the pupils get close to the picture book's content through their senses and bodily movements, like when creating the sound of rain, which falls in the beginning of the story, and through repetition of language and gestures. Lastly, text production, through resources like conversation,

Sök artikel eller publikation

Sök artikel eller publikation SÖK

Avancerad sökning

Författarpresentation

Catarina Schmidt är docent i pedagogik med inriktning mot svenskämnet didaktik liksom språk- och litteraturdidaktik i de tidigare skolåren, F-6. Hennes forskning handlar om medborgerlig och ämnesdidaktisk literacy.

catarina.schmidt@juse

11°C Delvis soligt 09:09 2022-09-08

BUS

Barnlitteratur, Undervisning, Språk- och kunskapsutveckling

Språklärande potential i upplevelsebaserad och gemensam läsning 2023-24

Undervisningspraktiker i förskolan och i F-3 i grundskolan

Samverkan med förskolor Råslätt, Smedsbyn i Huskvarna

Samverkan med F-3, Råslättskolan, Rosenlundsskolan

Referenser

Nordlund, A. & Svedjedal, J. (2020). *Läsandets årsringar. Rapporter och reflektioner om läsningens aktuella tillstånd*. Svenska förläggareföreningens ek. för.

Schmidt, C. (2015). *"Vi packar mängder med böcker, kanelgiffar, saft och kör ut": En rapport om läsfrämjande insatser hos folkbiblioteken i sex län/regioner*. Halmstad: Regionbibliotek Halland.

Schmidt, C. (2016). *Fakirerna och vi – en studie om bokprat som läsfrämjande insats*. Malmö: Region Skåne.

Schmidt, C. (2021). Schmidt, C. (2021). Kulturakuten som en praktikgemenskap kring barnlitteratur: "Här kommer vi rakt in tillsammans!" *Pedagogisk forskning i Sverige*, 26 (4).

Schmidt, C., Hvit Lindstrand, S. (2022). Dialogisk högläsning i förskoleklassen och årskurs 1: "Jag tycker att molnbullen smakar delikat" *Forskning om undervisning och lärande*, 10 (1), 78-99.

Tack för er uppmärksamhet!

catarina.schmidt@ju.se

catarina.schmidt@juse